

Posudek oponenta disertační práce Mgr. Renáty Topinkové
“Dating in Modern Societies /Způsoby seznamování v současné společnosti”
předkládané v roce 2023 na katedře sociologie FF UK

I. Stručná charakteristika práce

Práce se zaměřuje na velmi aktuální a v českém prostředí doposud opomíjené téma, kterým je chování uživatelů online seznamovací aplikace a širší kontext internetových online seznamek a jejich dopadu na formování partnerských vztahů a sňatkový trh. Velmi stručně reflektuje i historický vývoj a poukazuje na seznamování prostřednictvím novinových inzerátů již od 19. století. Hlavní důraz je kladen na současný stav, kde je za pomoci kvantitativních analýz dat z jedné konkrétní online seznamovací aplikace sledováno chování uživatelů, především pak ve vztahu k jejich věku, genderu a žádoucnosti (desirabilitě). Vztahová homofilie je základním sledovaným tématem.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Práci považuji za velmi zdařilou a pro českou sociologii jistě přínosnou. Autorka se věnuje důležitému fenoménu, jehož výskyt je v současné společnosti hojný a je pravděpodobné, že bude ještě narůstat. Přináší řadu zajímavých zjištění, a to nejen svých, ale i mezinárodních. Autorka prokázala znalost nejnovějších prací na dané téma a seznamuje s nimi české čtenáře. Význam práce spočívá především v precizním představení dané diskuse i zahraničních zjištění a jejich ověření na českých datech. Práce je precizně zpracovaná a snese srovnání s jinými pracemi publikovanými na dané téma v zahraničí. Kvalita některých dílčích částí již byla prověřena recenzním řízením kvalitních časopisů, kde byly jednotlivé kapitoly publikované (Sociologický časopis, Journal of Family Research – vydává Univerzita v Bambergu).

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

1. Struktura argumentace.

Pozitivně hodnotím, že celá práce působí sevřeným dojmem a její struktura je dobře promyšlená. Dobře se čte a téma postupně graduje. A to i přesto, že je do značné části tvořena samostatnými a již publikovanými statěmi. Tematický překryv jednotlivých kapitol je minimální, týká se spíše úvodních částí přinášející shrnutí poznatků od jiných autorů, což je ovšem pochopitelné. Argumentace je jasná, ověřované hypotézy či výzkumné otázky jsou v každé kapitole jasně představeny a následně zodpovězeny, respektive potvrzeny nebo vyvráceny. Práce velmi dobře naplňuje vytčený cíl a přináší validní poznatky o reálných preferencích a chování osob při kontaktování partnera prostřednictvím online seznamovací aplikace.

2. Formální úroveň práce

Formální úroveň práce je vysoká a plně odpovídá běžným standardům odborných publikací. Citování literatury je jednotné napříč celou prací. Kladně hodnotím i skutečnost, že celá práce je napsaná jedním jazykem (v angličtině), což v daném případě vyžadovalo překlad některých textů, které byly dříve publikované v češtině. Významně to přispělo k tomu, že text působí koherentním dojmem. Poznámky pod čarou jsou používány správně a pouze v nezbytných případech, literatura je citována v textu anglosaským způsobem. Pravopisné chyby jsem

nezaznamenala, pouze výjimečně se vyskytují drobné chyby (např. s. 46 – výsledky autorů Kačena a Cacioppo et al. tak, jak jsou uvedeny nejsou odlišné, ale shodné; s. 84 místo „maternity leave“ má být „parental leave“), překlepy (např. s. 61 u čtyřicetiletých mužů je v textu uveden údaj 55 %, ale v grafu 45 %; s. 104 „the lack the“) či chyby ve formátování (s. 93, s. 121). Práce je vizuálně přehledná a standardně graficky zformátovaná, uvedené grafy a tabulky jsou dobře čitelné.

3. Práce s prameny či s materiálem

Práce se sekundární literaturou odpovídá běžným standardům, zjištění jiných autorů je vždy jasně uvedeno a konkrétní práce citované. Zahraniční literatura na dané téma je značně široká a práce tak využívá značné množství literatury. Nezaznamenala jsem žádný zásadní deficit v této oblasti. Seznam literatury je na konci práce v jednotném stylu uveden a zabírá plných 20 stran.

Kvantitativní data byla jasně představena, a to včetně jejich omezení. Jednalo se především o soukromá data, která vznikla nezbytnou transformací z dat jedné soukromé online seznamovací aplikace (Pinkilin). Ohromnou výhodou takových dat je skutečnost, že vypovídají o reálném chování participantů, nikoliv o jimi deklarovaném chování či postojích. Na druhou stranu v sobě nesou i omezení, které si autorka velmi dobře uvědomuje a v práci je popsala. Tato data jsou doplněna výzkumem, který realizovala agentura Behavio labs na tisíci respondentech vybraných kvótním výběrem. I tato data jsou popsána a jsou analyzována náležitým způsobem.

K analýze dat nemám žádné připomínky, byla dobře zvolená a jasně popsána. Autorka postupovala od základní deskriptivní analýzy (kap. 3 a 4) až ke složitějším analýzám v kapitolách následujících. V jednotlivých kapitolách (4. – 6.) jsou využity různé druhy pokročilých statistických analýz (negativní binomická regrese, binární logistická regrese, SNA – analýza sociálních sítí). Z textu i užití je zřejmé, že je autorka dobře ovládá i interpretuje. Hojně se přitom opírala o zahraniční literaturu. Zjištěné výsledky jsou řádně podloženy daty a jejich analýzou, a jsou vhodně zasazené do teoretického rámce a srovnané s výsledky předchozích výzkumů.

4. Vlastní přínos

Přínos práce pro českou sociologii je značný. Autorce se podařilo získat unikátní data. Velmi cením přístup, kdy se neshromažďují data výhradně za účelem výzkumu, ale analyzují se data, která byla nashromážděna za jiným účelem. Jedná se o oblast, které by dle mého soudu mělo být v české sociologii věnováno více pozornosti. V době, kdy v elektronickém prostředí vznikají ohromné soubory dat je jistě přínosné, snažit se je pro vědecké účely začít pravidelněji využívat. Velmi oceňuji, když studenti najdou cestu, jak podobná data získat a analyzovat. (Je velká škoda, že množství existujících dat není využito, např. pro účely státní správy, sociální politiky apod.) Určité omezení práce spatřuji ve skutečnosti, že v zásadě jen potvrzuje výsledky zjištěné v zahraničí na českých datech a z mezinárodního pohledu tak nepřináší mnoho nového. Za to nicméně autorka nemůže, že v globalizovaném světě je chování uživatelů online seznamovacích aplikací vesměs velmi podobné. I toto je důležité zjištění.

IV. Dotazy k obhajobě

Proč jste zvolila právě data z mobilní aplikace Pinkilin a za dané období? Zamýšlela jsem se nad tím, co by asi bylo jinak, kdyby byly zvolené jiné měsíce? Či jiná seznamka?

Jak byste definovala „Modern societies“ a jak „současnou společnost“? Proč jste využila dané termíny v názvu disertace?

Plánujete se studovaným tématem dál zabývat? Zmiňujete možnosti longitudinálního či experimentálního výzkumu. Co konkrétně byste považovala za vhodné oblasti navazujícího výzkumu týkající se formování partnerských vztahů? Jak hodnotíte reálné možnosti získat potřebná data?

V. Závěr

Práce se zabývá velmi aktuálním tématem, které nebylo v českém prostředí doposud dostatečně prostudováno. Po obsahové, metodologické i formální stránce je výborně zpracovaná. Autorka seznamuje čtenáře s poznatky předchozích výzkumů, přináší vlastní nová zjištění a významně tak přispívá k odborné diskusi o seznamování a tvorbě partnerství v současné české společnosti.

Předložená disertační práce splňuje požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a předběžně ji klasifikuji jako prospěla.

16. 1. 2024

Mgr. Olga Nešporová, Ph.D.